

Éltető Andrea

A 2010-ES SPANYOL ELNÖKSÉG

1. 2010. január elsején Spanyolország vette át az Európai Unió tanácsának elnökségét. 1986-os belépése óta ez volt a negyedik elnökségi periódusa az országnak az unióban. Két tényező miatt már eleve különbözött ez az elnökség a többitől. Egyrészt Spanyolországnak a lisszaboni szerződés életbe lépése óta először kellett úgy elnökölnie, hogy a feladatokat meg kellett osztani az Európai Tanács állandó elnökével és az unió „külgyminiszterével”, másrészt a világgazdasági válság kezelése rányomta bélyegét erre az időszakra.

2. 2004 végén, a holland elnökség idején döntés született az elnöki periódusok triójellegű elosztásáról 2020-ig. A hármas csoportokba sorolt elnöki időszakok országai szorosan együttműködnek feladataik ellátásában, különös tekintettel a féléves periódusokon túlnyúló ügyekre. Spanyolország 1989-ben, 1995-ben és 2002-ben volt korábban az unió tanácsának elnöke. Akkor „egyedüli” tagállamként, most, 2010-ben pedig a harmadik elnökségi trió első tagjaként.

3. Éppen a spanyol elnökségi periódus előtt, 2009 decemberében életbe lépett a lisszaboni szerződés. Ennek értelmében azóta a külgyminiszterek tanácsát Catherine Ashton, az unió első külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője, az Európai Tanács üléseit pedig az Európai Unió elnöke, Herman Van Rompuy vezeti. Ehhez hozzá kellett szokni az elnökségi programok technikai lebonyolításában, s ki kellett alakítani az együttműködést és a megfelelő hatásköröket.

4. Négy nagyobb, általános és ambiciózus célt tűzött ki maga elé a spanyol elnökség:

- I. A lisszaboni szerződés életbe léptetése
- II. A gazdasági válság következményeinek enyhítése
- III. Az európai polgárok jogainak erősítése
- IV. Az EU szerepének növelése a világban

4.1. Ezekon túl, a kormányzó Szocialista Párt (PSOE), a legfőbb ellenzéki közép-jobb Néppárt (PP) és a katalóniai (Convergència I Unió) és baszk (EAJ-PNV) regionális pártok további négy prioritást terjesztettek a spanyol parlament elé:¹

---

¹ <http://www.szef.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/hirek/spanyol-eu-elnokseg>

- 1) A szabadság, a biztonság és a jog európai térségének erősítése, különös figyelemmel a terrorizmus elleni küzdelemre és az EU bevándorlási és menekültpolitikájának felülvizsgálatára.
- 2) Az uniós politika erősítése az ún. „ultraperiférikus” területek irányában: Francia Guyana, Martinique, Reunion, Azori-szigetek, Kanári-szigetek és Madeira (az Európai Unió működéséről szóló szerződés 349. cikke szerint).
- 3) Egy új, alacsony szénigényű gazdasági modell kialakítása a klímaváltozás elleni küzdelem jegyében.
- 4) Meghatározni az EU következő költségvetési időszakának (2014–2020) kereteit. (Az ún. pénzügyi perspektíva kialakítását a magyar elnökség is saját prioritásai között tartja számon.)

4.2. Spanyolország Európai Unióhoz delegált képviselőjén 80 fővel emelték meg az alkalmazottak számát, hogy az elnökséget eredményesen tudják lefolytatni. Madridban egy 40 fős különleges bizottság működött 2008 áprilisa óta. Külön elnökségi apparátus segítette az egyes minisztériumok munkáját is. Spanyolország 55 millió euróra becsülte az elnökségi költségeket.

5. Spanyolország helyzetét és az elnökségi program megvalósítását megnehezítette a 2010 tavaszán eluralkodó „görög” válság. A válsághangulat áterjedt Spanyolországra is, s állandó támadások érték az országot a pénzpiacokon. A hitelminősítő intézetek pedig egyre rontották besorolását. (2010. április végén a Standard and Poor's a hosszú futamú spanyol adóskockázati besorolást "AA plusz"-ról egy fokozattal "AA"-ra változtatta, a Fitch Ratings pedig május végén az addigi "AAA"-ról egy fokozattal "AA plusz"-ra módosította Spanyolország hosszú futamú hazai és devizakötelezettségeinek osztályzatát.)²

5.1. A Zapatero-kormány minden lehetséges fórumon igyekezett a negatív előítéleteket cáfolni, és az ország gazdasági és pénzügyi stabilitását bizonyítani. Az ibériai ország egyébként ténylegesen nehéz gazdasági helyzetbe került, a munkanélküliség 20 százalékra, az államháztartás hiánya pedig a GDP 11 százalékára nőtt. A válságkezelés tehát nemcsak uniós szinten, hanem országon belül is prioritássá vált.

5.2. Májusban ezért a Zapatero-kormány erős megszorító intézkedéseket jelentett be. Ezek főbb területei a közalkalmazottak bérének ötszázalékos csökkentése 2010 második felében és befejezése 2011-re, a nyugdíjak inflációkövető emelésének felfüggesztése, a „babacsek” (azaz a gyermek születésekor juttatott 2500 euró) megszüntetése 2011. január 1-től, a külföldre irányuló fejlesztési segélyek csökkentése és az állami beruházásokra szánt kiadások lefaragása

---

² http://ecoline.hu/piac/20100531_adossagbesorolas.aspx

hatmilliárd euróval a következő két évben. Ezek után pedig (nemzetközi nyomásnak is engedve) a munkaerő-piaci reformot vitték keresztül a szakszervezetek beleegyezése nélkül.

5.3. A belső gazdasági válság a belpolitikai krízist is magával hozta. A kormányzó szocialista párt, a PSOE és az ellenzéki Néppárt (PP) között kiélesedett az ellentét, és megszűntek a kompromisszumok. A májusi komoly szigorító intézkedéscsomagot mindössze egy szavazattöbbséggel fogadta el a parlament (PSOE – 169 igen szavazat, PP – 153 nem, többi párt – 15 nem, és a katalán CiU 13 tagja tartózkodott).³ A munkaerő-piaci reformtervezetet is gyakorlatilag a kormánypárt szavazta meg a parlamentben június 22-én: 168 pozitív, 8 negatív szavazat, volt és 173-an tartózkodtak.⁴

6. Ugyanebben az időszakban az Európai Unió több tagállama is saját belpolitikájával volt elfoglalva. Általános választásokat tartottak Nagy Britanniában, Hollandiában, Csehországban és az elnökségi trió másik két országában, Belgiumban és Magyarországon. A választásokon győztes pártok a korábbiaknál kevésbé unió-barátnak mondhatók.⁵

7. Az EU-n kívüli események is beleszóltak az elnökségi programba. Az időközben kitört újabb palesztin–izraeli konfliktus miatt⁶ el kellett halasztani a június 7-re Barcelonába tervezett mediterrán–uniós csúcsertekezletet. Néhány arab ország részvétele és az egész csúcsertekezlet sikere kétségessé vált. Ezért a spanyol, a francia és az egyiptomi külügyminiszter megállapodása szerint novemberre tették át a találkozó időpontját. Mindez diplomáciai csapás volt a spanyol kormány számára.⁷

7.1. Ennél is nagyobb fiasciónak tűnt az EU–USA csúcstalálkozó elmaradása. A spanyol diplomáciát megviselte, hogy a sajtóból értesültek arról, hogy Obama elnök nem megy el Madridba, a májusra tervezett csúcstalálkozóra. Az amerikai külügyminisztérium a távolmaradást azzal magyarázta, hogy a lisszaboni szerződés nem tisztázza, hogy az amerikai elnöknek uniós részről kivel és mikor kellene találkoznia. Moratinos spanyol külügyminiszter diplomatikusan úgy nyilatkozott, hogy Obama elnök sűrű belpolitikai naptára nem engedi meg, hogy a szóban forgó időpontban Európába jöjjön, ám ez nem gátolja meg Madridot és az európai intézményeket abban, hogy továbbra is a transzatlanti kapcsolatok erősítésén dolgozzanak.⁸ Kezelni kellett a váratlanul bekövetkezett eseményeket is, mint például az izlandi vulkán hamujának hatását az európai légiközlekedésre. Május 4-én rendkívüli tanácsulést tartottak ez ügyben.

---

³ <http://eleconomista.com.mx/internacional/2010/05/27/zapatero-saca-adelante-plan-austeridad>

⁴ <http://www.eleconomista.es/espana/noticias/2253002/06/10/El-Congreso-convalida-la-reforma-laboral-con-los-169-votos-del-PSOE.html>

⁵ Molina (2010)

⁶ Az izraeli haditengerészet május 31-én megrohmozta a Gázai övezetbe humanitárius segélyt szállító hajókat, a halálos áldozatok száma 10 fölött volt.

⁷ <http://news.therecord.com/article/714996>

⁸ <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20100204-obama-tavollete-miatt-ugrik-a-majusi-eu-usa-csucs.html>

8. Külpolitikai téren Spanyolország számára a latin-amerikai, mediterrán és amerikai kapcsolatok kiemelkedő fontosságúak voltak. A tervezett USA–EU találkozót lemondták, a mediterrán csúcsertekezletet elhalasztották. Ez is mutatja, hogy a világpolitikai események sokszor jobban befolyásolják az unió mindennapjait, mint az egyetlen éppen elnöklő ország ambíciói. A latin-amerikai találkozót azonban megtartották május 18-án Madridban.

8.1. A találkozó konkrét eredménye volt a kereskedelmi társulási egyezmény megkötése Közép-Amerikával, szabadkereskedelmi egyezmény megkötése Kolumbiával és Peruval, és annak bejelentése, hogy újra elkezdik a (2004 óta szünetelő) tárgyalásokat az EU és a Mercosur közötti szabad kereskedelmi egyezményről. Ekkor tartották az EU–Mexikó és EU–Chile kétoldalú csúcstalálkozókat is. Az utóbbin létrehozták a kétoldalú Fejlődés és Innovációs Társulást (ADI, Association for Development and Innovation), aminek feladata, hogy ösztönözze az együttműködést a klímaváltozás, a környezetvédelem, az oktatás és a gazdasági növekedés terén.⁹

8.2. Afrikai viszonylatban is történtek lépések. Az első EU–Marokkó találkozó Granadában zajlott március 7-én. Szó volt az áru- és szolgáltatáskereskedelem előtti akadályok könnyítéséről, a transzeurópai közlekedési és energiahálózat létrehozásáról, az együttműködésről a megújuló energiák fejlesztésében, Marokkó gazdasági és politikai modernizációjáról, a bevándorlásról, a nyugat-szaharai konfliktusról és a Maghreb országok integrációjáról.¹⁰

8.3. A keleti irányú kibővülés terén Horvátországgal sikerült lezárni két fejezetet, ami a tárgyalások felgyorsulását jelentette. Törökország esetében nem történt előrehaladás. A földrengek nyomán kialakult humanitárius válság Haitin és Chilében is megkövetelte a spanyol koordinációt az uniós segítségben.

9. Az európai polgárok jogainak erősítése tekintetében az elnökség legfontosabb eredménye az volt, hogy Zapatero kezdeményezésére előtérbe került a családon belüli erőszak témája. Márciusban határozat született egy megfigyelőintézet felállításáról, és egy nyilvános telefonszámot hoztak létre, ahol az áldozatok segítséget kérhetnek. Spanyol nyomásra az Igazság- és Belügyi Tanács júniusban elfogadta a családon belüli erőszak női áldozatainak védelmi rendeletét.

10. Az elnökségi periódus időszakának az EU tagországokat leginkább befolyásoló eseménye a gazdasági válságkezelés volt. A legfontosabb esemény az volt, hogy az Ecofin rendkívüli ülésén május 9–10-én létrehoztak egy 750 milliárd eurós pénzügyi stabilitási alapot. Ezzel a lépéssel az eurót megvédték, és a spekulatív támadásokat lecsendesítették. Spanyolország javaslatára hozták nyilvánosságra júliusban a bankok minősítését szolgáló ún. „stresszteszt” eredményeit is.

---

⁹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/114478.pdf

¹⁰ http://www.ue2010.es/en/documentosynoticias/noticias/mar07_clausuracumbreumarruecos.html

10.1. A spanyol elnökség ciklusára esett a 2007. december 17-én felállított Reflexiós Csoport jelentésének bemutatása is. A „bölcsek csoportjának” is nevezett informális testületet Spanyolország korábbi miniszterelnöke, a szocialista Felipe González vezeti. A csoport feladata, hogy felvázolja Európa 2020 és 2030 közötti vízióját. Ennek alapján elfogadták az Európai Bizottság javaslatára készült új „Európa 2020 stratégiát” is. A tízéves stratégia célja, hogy újra növekedési pályára állítsa az európai gazdaságot. A stratégia a tagállami és az európai szakpolitikák jobb összehangolását szorgalmazza, és legfontosabb elemei a következők: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású ágazatok térnyerésének ösztönzése, az új termékek kifejlesztésére irányuló erőfeszítésekbe történő beruházás, a digitális gazdaság kiépítése, valamint az oktatás és a képzés korszerűsítése. A tervben a bizottság öt mennyiségi célkitűzés elfogadását indítványozza. Ezek egyike az, hogy a foglalkoztatottak aránya a jelenlegi 69 százalékról legalább 75 százalékra növekedjen, illetve hogy a kutatási-fejlesztési ráfordítások összege érje el a GDP három százalékát.¹¹

11. A spanyol elnökségi periódus fontos eredménye volt még, hogy június 24-én az EU és az USA aláírták az úgynevezett Nyitott égbolt megállapodást. A felek elkötelezték magukat amellett, hogy leküzdik a piaci hozzáférés területén még fennálló akadályokat. A megállapodás uniós szemmel új kereskedelmi lehetőségeket teremt, és megerősíti az együttműködés kereteit a környezetvédelem, a szociális védelem, a verseny és a biztonság terén. Ezenfelül a szükséges jogszabályok megszületése után lehetővé teszi például egymás befektetői számára a légitársaságokban való többségi tulajdonszerzést. Az egyezmény uniós számítás szerint 12 milliárd euró gazdasági előnnyel járhat, és akár 80 ezer új munkahely létrehozását segítheti elő.

12. A spanyol elnökségi periódust nem lehet egyértelműen sikernek vagy kudarcnak értékelni, és nem is biztos, hogy szükséges. Nem önmagában kell nézni ezt a félévet, mivel az adott elnökségi triónak másfél éve van arra, hogy véghez vigye a kitűzött célokat. A korábbi spanyol elnökségekhez képest ez a mostani talán színtelenebbre sikeredett, de ez részben a külső körülményekből fakad (a nemzetközi helyzet, a gazdasági válság), részben az EU új működési mechanizmusából (a lisszaboni szerződés életbe lépése, a permanens elnök és a külügyi képviselő munkába állása). 2010. január 1-től már más jellegű a soros elnökség működése, mint azelőtt. A spanyol kormány és az apparátus igyekezete nem vonható kétségbe, és a már korábbi előkészítő időszak bebizonyította, hogy kiváló az együttműködés az elnökségi trió tagjai (Spanyolország, Belgium, Magyarország) között. Remélhetőleg ez a magyar elnökség alatt is így marad.

* * * * *

---

¹¹ http://ec.europa.eu/magyarorszag/news/current_issues/20100312_europa_2020_a_bizottsag_uj_gazdasagi_strategiaja_hu.htm

Referencia

- Colomina, Carme-Devrim, Deniz – Mestres, Laia – Soler i Lecha, Eduard (2010): Una presidencia rotatoria menguante: El difícil papel de España. Julio 2010. Notes Internacionals CIDOB
- Devrim, Deniz (2010): Die spanische EU-Ratpräsidentschaft 2010 – eine Bilanz. Aus Politik und Zeitgeschichte? No. 37, p. 21–26.
- Domonkos Endre (2010): A spanyol és a magyar uniós politika közös jellemzői. MKI tanulmányok T-2010/3. Magyar Külügyi Intézet.
- Molina, Ignacio (2010): „Innovating Europe” in troubled times: a first assessment of Spain’s EU Presidency in 2010. Real Instituto Elcano, ARI, No. 115.
- Respuesta a la crisis económica, puesta en marcha de las nuevas instituciones y estrategia para el crecimiento y el empleo: balance de la Presidencia española de la UE. 30 Junio 2010. EU2010.es
- Simon Zoltán (2010): Az Európai Unió déli szomszédságpolitikája és a magyar uniós elnökség. Magyarországi Európa Társaság Műhelytanulmány. Szeptember 30.